

Siniša Nikolić

Java Web Development kurs – Termin 02

Sadržaj

- ☞ Rad sa Stack memorijom,
- ☞ Rad sa Heap memorijom i Objekti u javi,
- ☞ Rad sa nizovima,
- ☞ Korišćenje funkcija, matematičke funkcije – klasa Math,
- ☞ Klasa String
- ☞ Wrapper klase za primitivne tipove,
- ☞ Klasa ArrayList i objekti Wrapper klase,

Dodatni materijal:

- ☞ Formati ispisa na ekran,
- ☞ Klase StringBuilder, StringBuffer
- ☞ Klasa StringTokenizer,
- ☞ Podela memorije u Javi 1.8.
- ☞ Oslobađanje neiskorišćene memorije u Javi.
- ☞ Razlike između Heap i Stack memorije

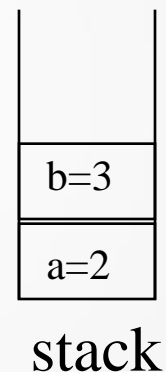
Rad sa Stack memorijom – čuvanje promenljivih

- ☹ Promenljive se čuvaju u delu memorije označen kao *stack*.
- ☹ Stek je poseban deo memorije u kojem se smeštaju sve promenljive koje se koriste u programu.
- ☹ Princip funkcionisanja steka je takav da se promenljiva uvek dodaje na vrh steka (ređaju se jedna na drugu) i može se ukloniti sa steka samo ona koja se nalazi na vrhu (uklanjaju se u obrnutom redosledu od dodavanja) tj. LIFO (*Last-In-First-Out*) poredak.

Rad sa Stack memorijom – čuvanje promenljivih

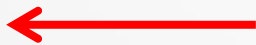
- ☕ Vrednost za promenljive primitivnih tipova se čuva na steku tj. na *stack*-u se zauzima (alocira) memorija u kojoj će se smestiti vrednost primitivnog tipa.

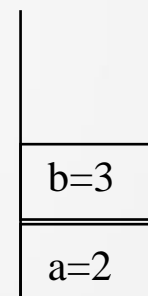
```
public static void main(String[]  
    args) {  
    int a = 2;  
    int b = 3; ←  
    int c = 5;  
}
```


Rad sa Stack memorijom – čuvanje promenljivih

- ☞ Za svaku funkciju se njene promenljive tretiraju kao lokalne (traju koliko i sama funkcija).

```
public static int obradiZbir (int bF,  
    int aF) {  
    int rF = aF + bF;  
    return rF;  
}  
  
public static void main(String[] args) {  
    int a = 2;  
    int b = 3;   
    int c = obradiZbir(b,a) ;  
}
```

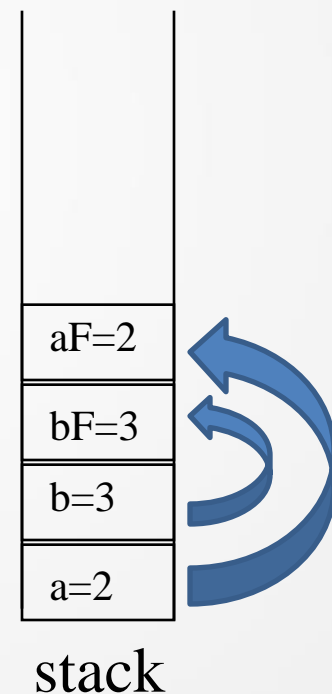

stack

Rad sa Stack memorijom – čuvanje promenljivih

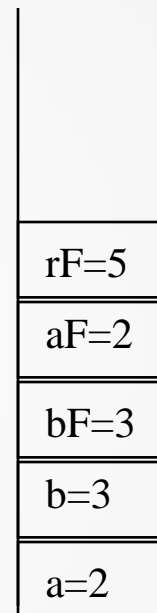
- ☕ Pri pozivu funkcija na stek se redom dodaju promenljive koje su ulazni parametri funkcija, njihove vrednosti postaju kopije vrednosti pozivajućih argumenata.

```
public static int obradiZbir (int bF,  
    int aF) {  
    int rF = aF + bF;  
    return rF;  
}  
  
public static void main(String[] args) {  
    int a = 2;  
    int b = 3;  
    int c = obradiZbir(b,a) ;  
}
```


Rad sa Stack memorijom – čuvanje promenljivih

```
public static int obradiZbir (int bF,  
    int aF) {  
    int rF = aF + bF; ←  
    return rF;  
}  
  
public static void main(String[] args) {  
    int a = 2;  
    int b = 3;  
    int c = obradiZbir(b,a) ;  
}
```

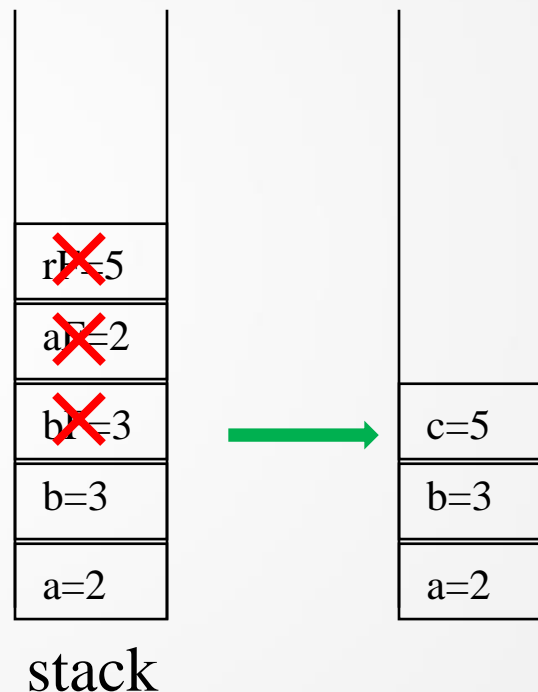

stack

Rad sa Stack memorijom – čuvanje promenljivih

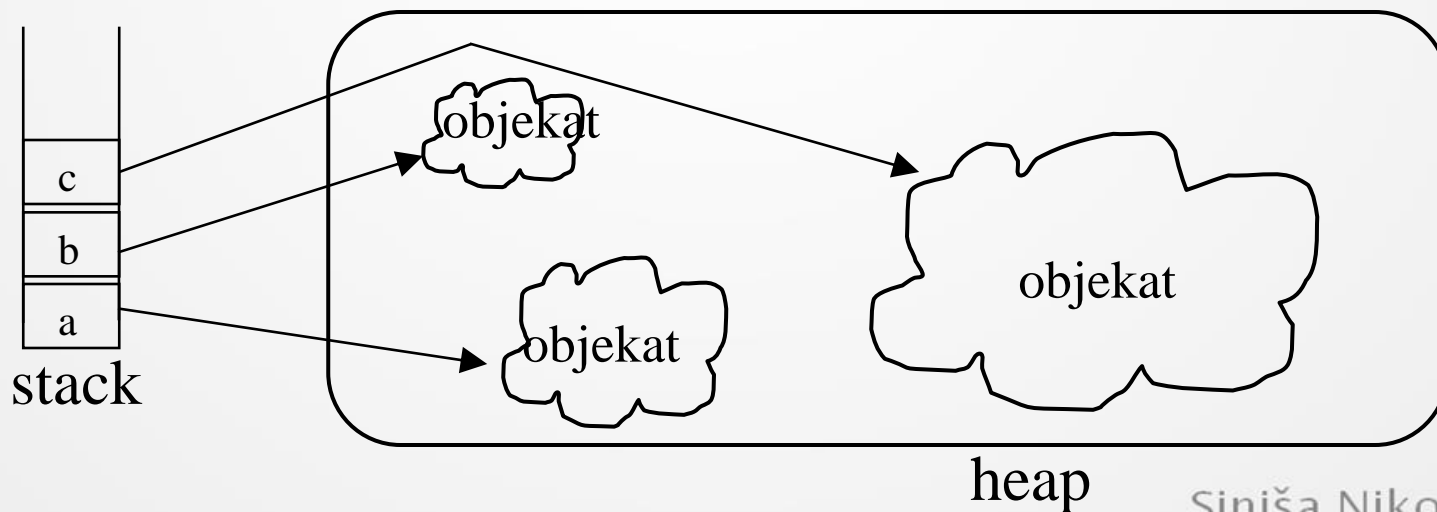
- ☕ Po završetku funkcije se njene promenljive uklanjaju sa steka

```
public static int obradiZbir (int bF,  
    int aF) {  
    int rF = aF + bF;  
    return rF; ←  
}  
  
public static void main(String[] args) {  
    int a = 2;  
    int b = 3;  
    int c = obradiZbir(b,a) ;  
}
```


Rad sa Heap memorijom i Objekti u Javi

- ☪ Java svoj rad zasniva na objektima (možete ih zamisliti kao skup promenljivih)
- ☪ Objekti se kreiraju upotrebom ključne reči **new**
- ☪ za čuvanje kreiranih objekata koristi se **heap**
- ☪ na **heap-u** se zauzima (alocira) memorija za objekat, dok se **referenca** (oznaka memorijske lokacije) ka objektu čuva kao vrednost promenljive na **stack-u**

Rad sa Heap memorijom i Objekti u Javi

- ☞ *Heap* ili dinamička memorija je memorija gde se smeštaju dinamički alocirane vrednosti.
- ☞ Entiteti se modeluju klasama, a instanciranjem tih klasa nastaju objekti
- ☞ Osnovna klasa za sve objekte u Javi je klasa *Object*
- ☞ Sve Java klase direktno ili indirektno nasleđuju klasu *Object* (kasnije objašnjavamo)

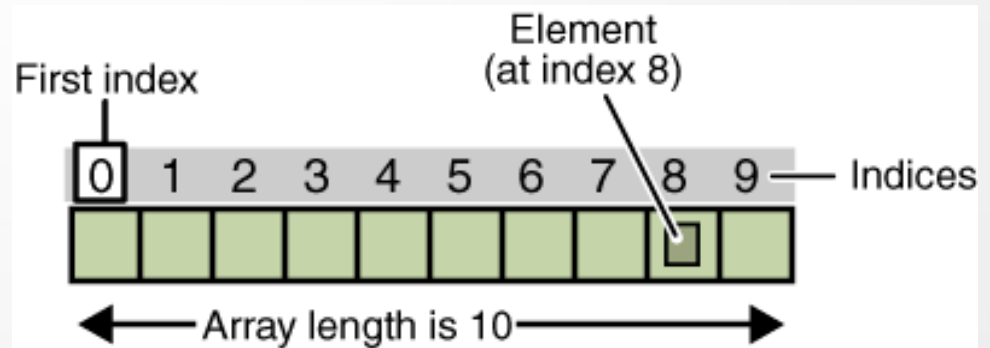
Rad sa nizovima primitivnih tipova

- ☪ Niz je kontejnerski objekat koji sadrži fiksni broj elemenata istog tipa.
- ☪ kreiraju upotrebom ključne reči **new**
- ☪ Svakom elementu niza pristupa se preko indeksa koji određuje njegovu poziciju u nizu.
- ☪ Indeks prvog elementa niza je 0, a svaki sledeći element poseduje indeks uvećan za jedan.

```
//deklaracija i alokacija  
int imeNiza [] = new int [5];
```

```
//pristupanje članu niza  
imeNiza[indeks]
```

```
//duzina niza  
imeNiza.length
```


Rad sa nizovima primitivnih tipova

```
int a[]; //isto kao int [] a
```


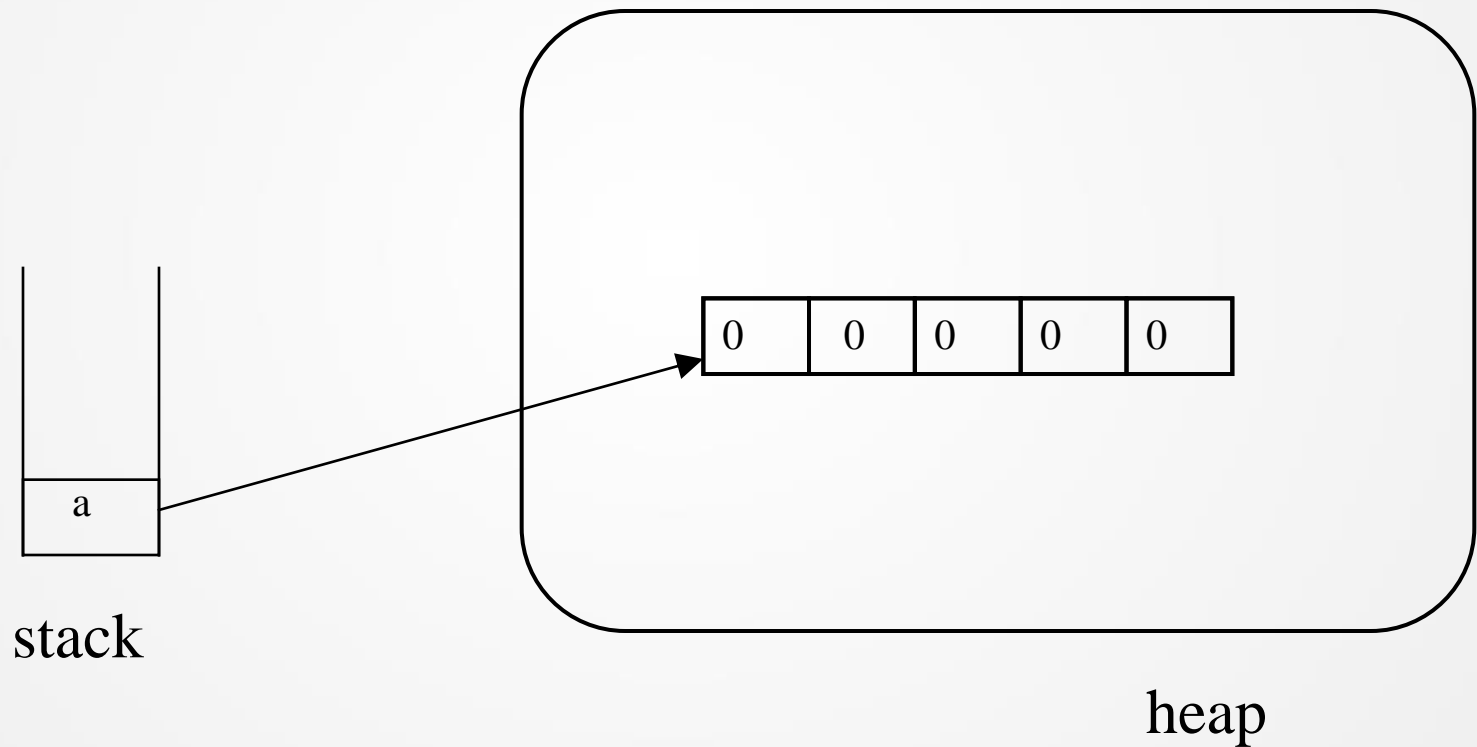
stack

heap

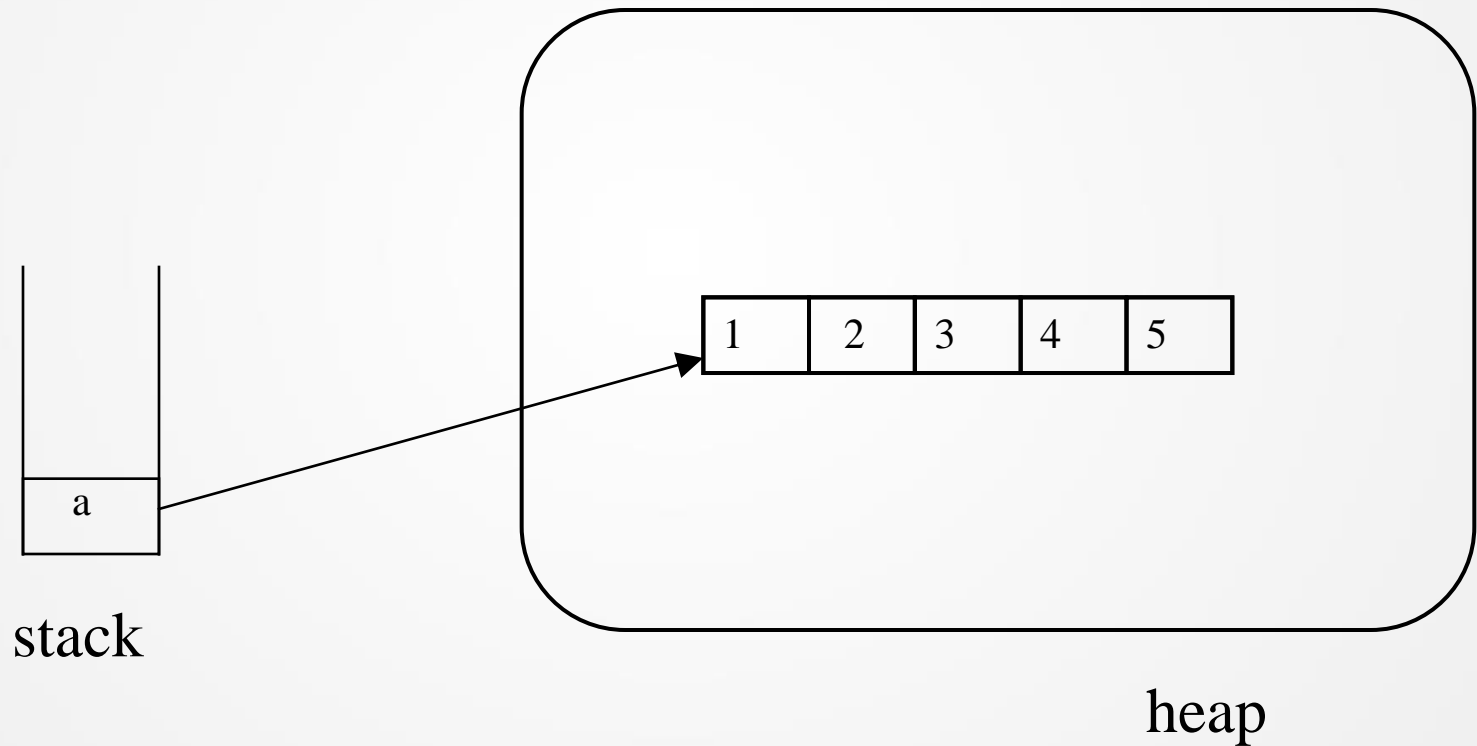
Rad sa nizovima primitivnih tipova

```
a = new int[5];
```


Rad sa nizovima primitivnih tipova

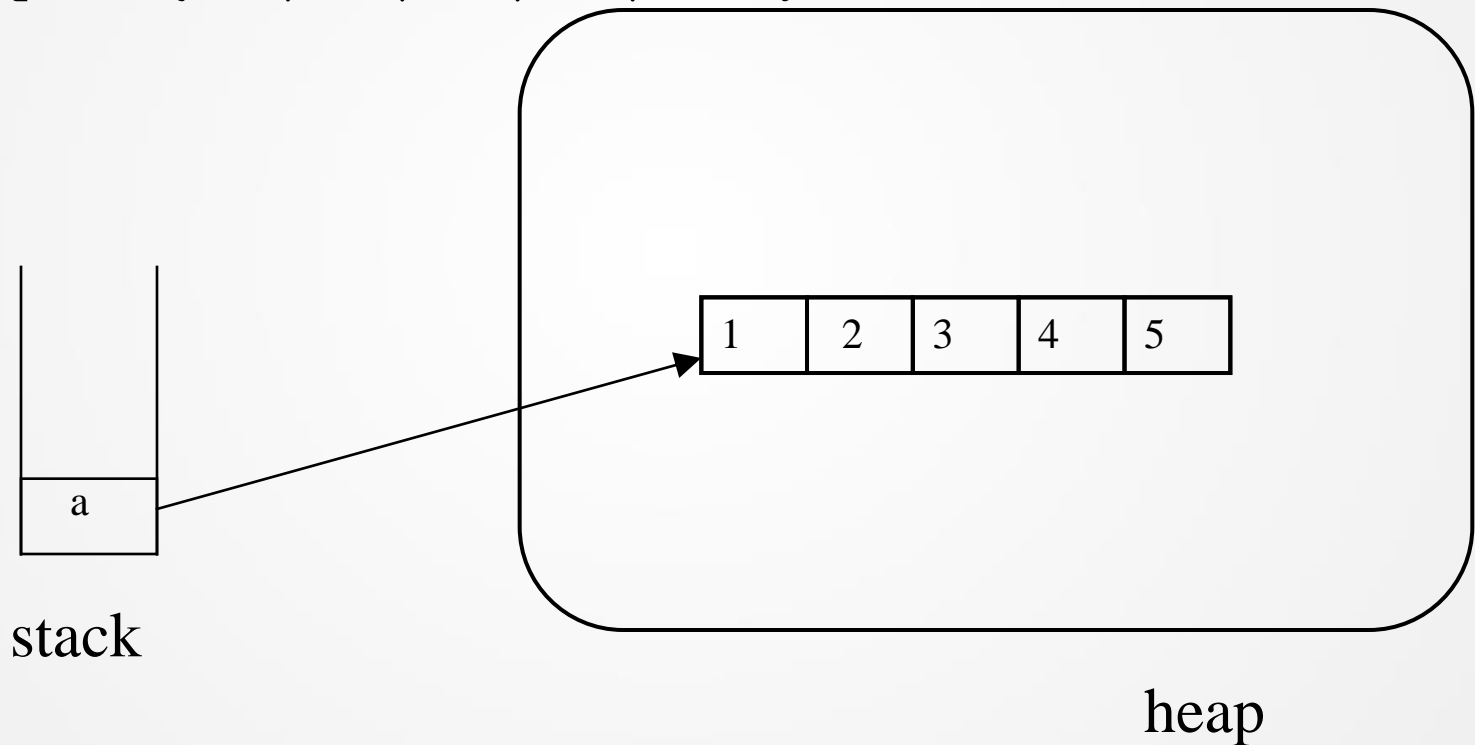
`a[0]=1; a[1]=2; a[2]=3; a[3]=4; a[4]=5;`

Rad sa nizovima primitivnih tipova

- ☕ Niz se može kreirati i popuniti vrednostima u jednoj liniji koda.

```
int a[] = { 1, 2, 3, 4, 5 };
```


Prolazak kroz elemente niza – for petlja

- ☹ Prolazak redom kroz sve elemente niza može se ostvariti korišćenjem klasične for petlje.
- ☹ Tada, nam je dostupan i indeks elementa niza kojem pristupamo, te možemo menjati vrednost elementa kojem pristupamo.

```
int niz[] = {1, 2, 3, 4};  
for (int i = 0; i < niz.length; i++)  
    System.out.println(niz[i]);
```


Prolazak kroz elemente niza – for each petlja

☞ Za prolazak kroz nizove (i kolekcije, o čemu će biti više reči kasnije) može se koristiti i for petlja za iteriranje (for each petlja).

☞ Potencijalni problem: za nizove primitivnih tipova tada se ne može menjati vrednost elementa niza

```
for (promenljiva : niz)  
    telo
```

☞ Primer

```
int niz[] = {1, 2, 3, 4};  
for (int el : niz)  
    System.out.println(el);
```

Višedimenzionalni nizovi

☞ Višedimenzionalni nizovi se predstavljaju kao nizovi nizova

☞ Može se kreirati i jednim potezom

```
int a[][] = { {1, 2, 3 },  
              {4, 5, 6 } };
```

☞ Mogu se odmah definisati sve dimenzije

```
int a[][] = new int[2][3];
```

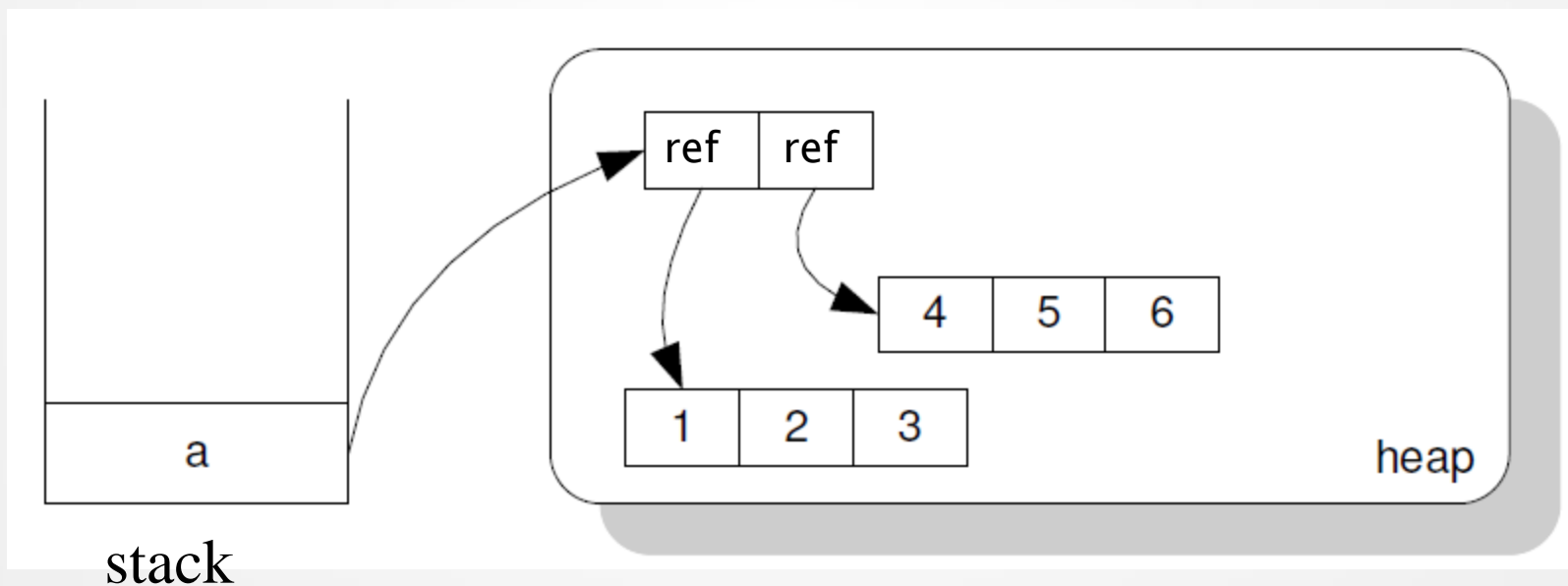
☞ Može se definisati postupno. Odmah se definiše samo prva dimenzija, a druga da se definiše kasnije

```
int a[][] = new int[3][]; //niz ima 3 vrste  
a[0] = new int[1]; //0 vrsta ima 1 kolona  
a[1] = new int[2]; //1 vrsta ima 2 kolona
```

Višedimenzionalni nizovi

☞ U jednoj liniji kod

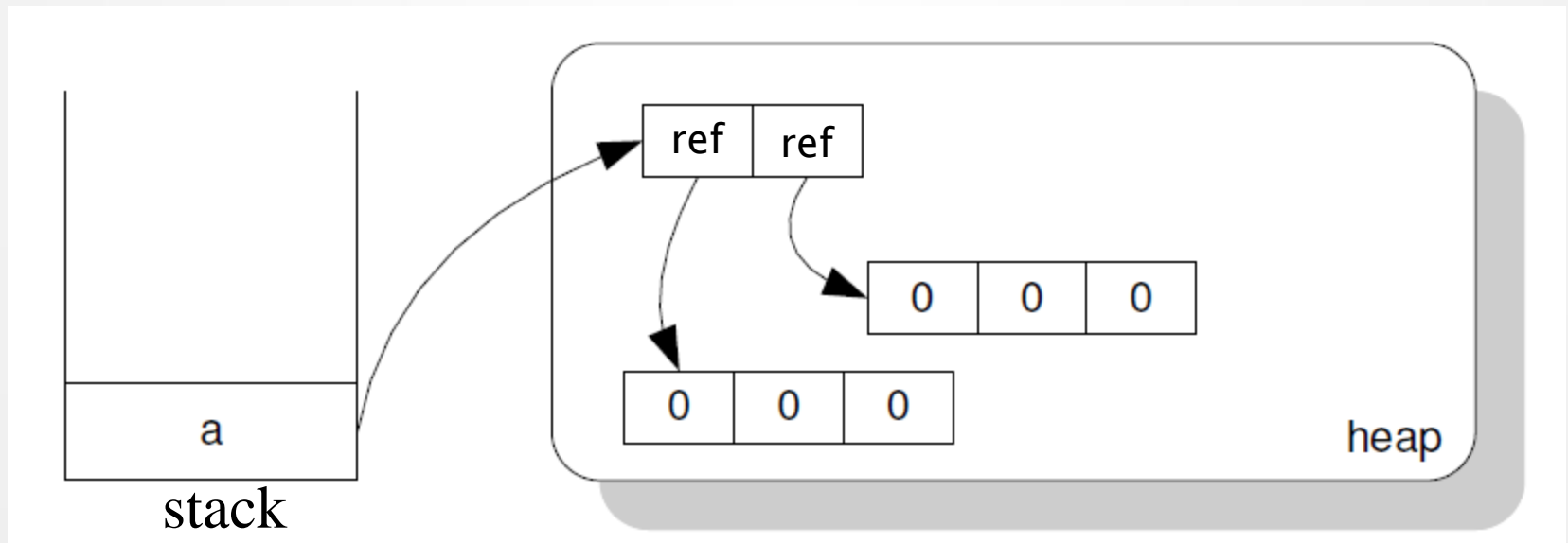
```
int[][] a = { {1, 2, 3}, {4, 5, 6} };
```


Višedimenzionalni nizovi

☞ Mogu se odmah definisati sve dimenzije:

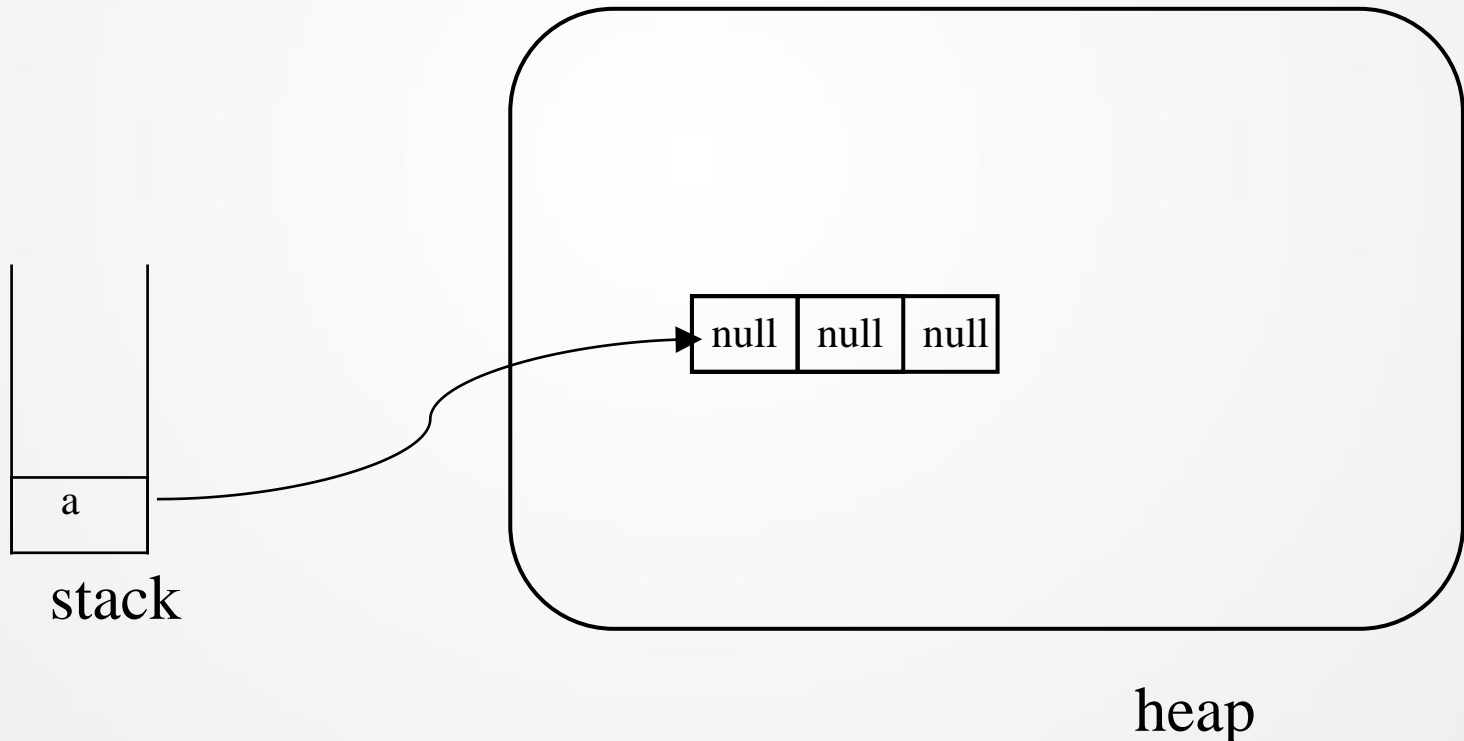
```
int[][] a = new int[2][3];
```


Višedimenzionalni nizovi

- ☞ Može se definisati postupno. Odmah se definiše samo prva dimenzija, a druga da se definiše kasnije:

```
int[][] a = new int[3][];
```


Višedimenzionalni nizovi

- ☞ Za svaki element prvog niza definiše se novi niz proizvoljne dužine
- ☞ Moguće je napraviti dvodimenzionalni niz čije vrste imaju različiti broj kolona u svakoj vrsti

```
int[][] a = new int[3][];
```

```
a[0] = new int[1];
```

```
a[0][0]=1;
```

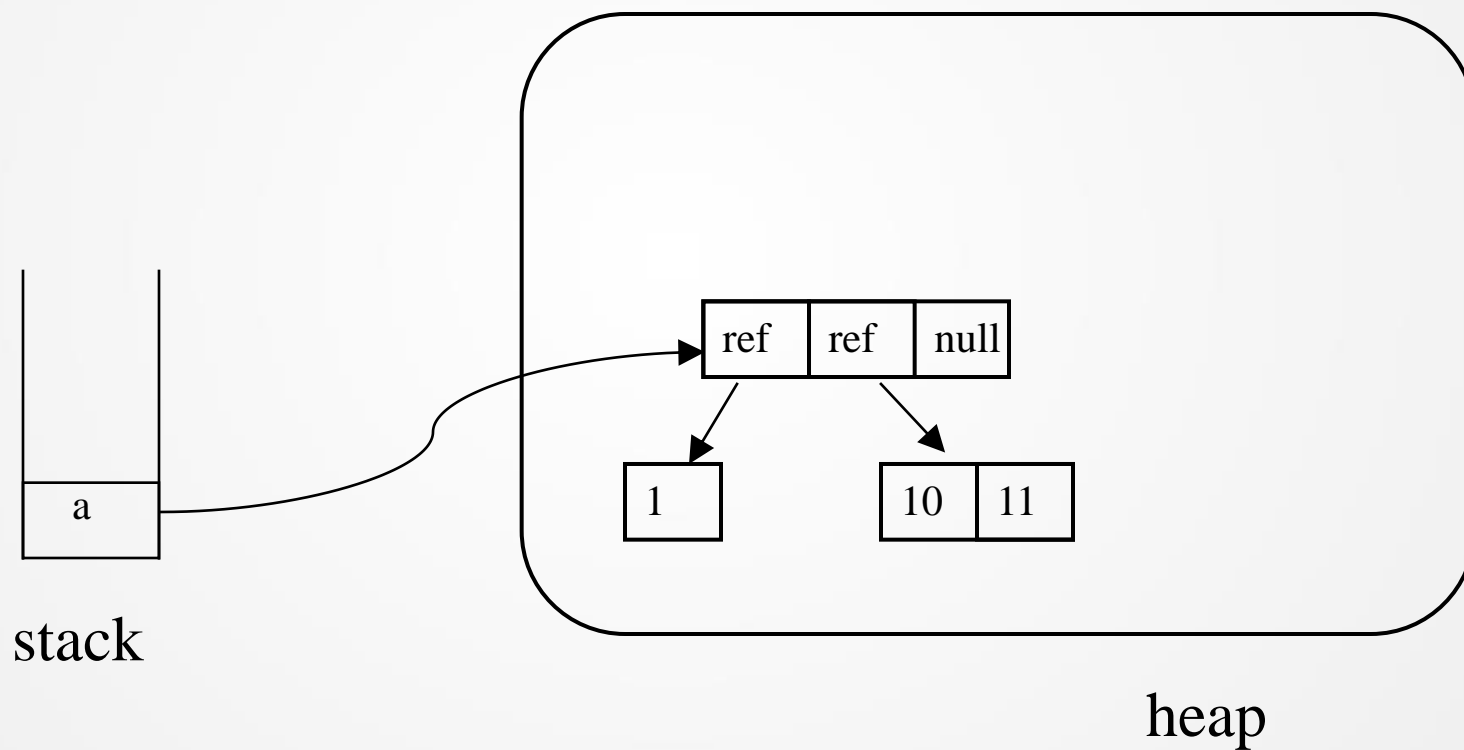
```
a[1] = new int[2];
```

```
a[1][0]=10;
```

```
a[1][1]=11;
```

```
//šta bi bila vrednost a[2] ?
```

Višedimenzionalni nizovi

Prolazak kroz elemente višedimenzionalnih nizova

☞ Klasična for petlja

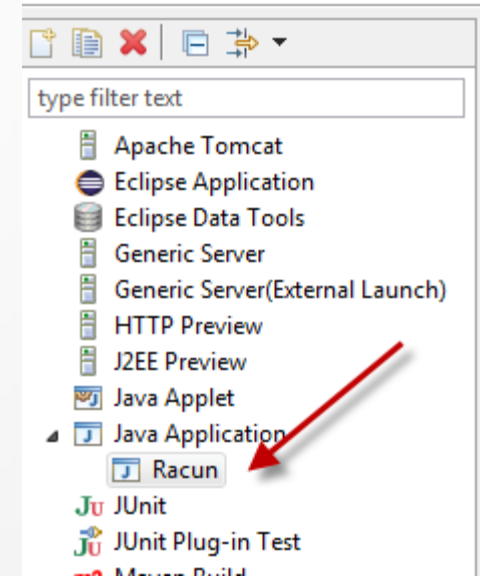
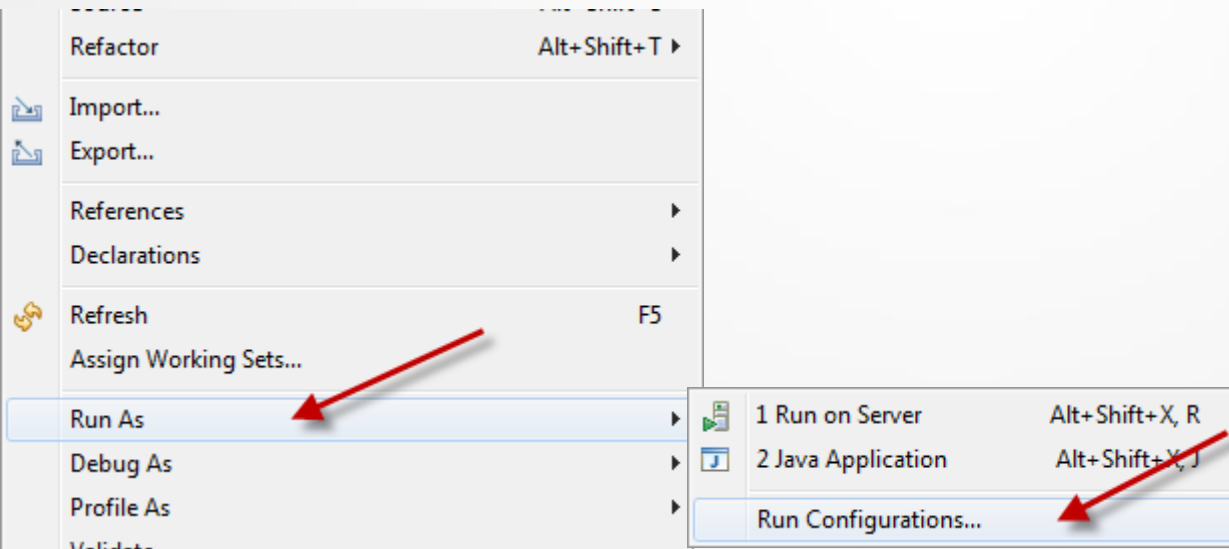
```
int[][] a = { {1, 2, 3}, {4, 5, 6} };  
for (int i = 0; i < a.length; i++) {  
    for (int j = 0; j < a[i].length; j++) {  
        System.out.println(a[i][j]);  
    }  
    System.out.println();  
}
```

Primer01-02 i Primer01-03

Prosleđivanje parametara prilikom pokretanja java programa iz Eclipse alata

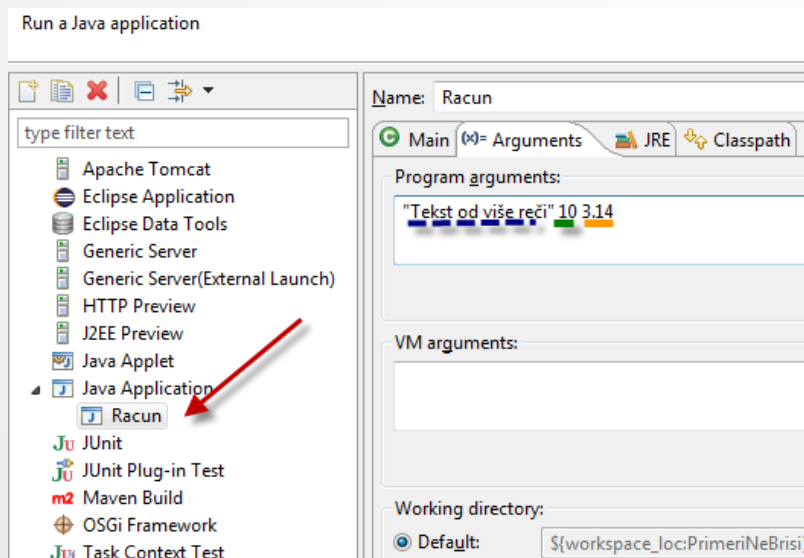
☕ Pevedenom i ranije pokrenutom Java pogramu moguće je proslediti parametre prilikom ponovnog pokretanja

1. Desni klik na klasu → *Run As* → *Run Configurations...*
→ pa iz liste pokrenutih programa selektujete željeni
2. Nad željenim programom sa desne strane odaberite karticu *Arguments* → *Program Arguments*

Prosleđivanje parametara prilikom pokretanja java programa iz Eclipse alata

- ☕ Pevedenom i ranije pokrenutom Java pogramu moguće je proslediti parametre prilikom ponovnog pokretanja
 3. U delu *Program Arguments* zadaju se parametri poziva aplikacije, pri čemu se svaka reč tretira kao novi argument u pozivu programa
 - a) Tekst se navodi između apostrofa
 4. Parametrima se pristupa preko promenljive *args* koja se nalazi u metodi main.


```
public static void main(String[] args) {  
    String tekst = args[0];  
    int broj1 = Integer.parseInt(args[1]);  
}
```

Zadatak01

Metode (Funkcije)

- ☪ Izdvojeni skup programskog koda koji se može pozvati (izvršiti) u bilo kom trenutku u programu
- ☪ Dekompozicijom programa u manje izdvojene celine (funkcijama) eliminiše se potreba za ponavljanjem koda.
Prednost:
 - 🍊 Kod organizovaniji
 - 🍊 Kod čitljiviji
- ☪ Najlakše objasniti ako se posmatraju kao podprogrami (podalgoritmi) specifične namene
- ☪ Deklaracija

```
povratni_tip ime_funkcije (parametri) {  
    programski kod  
}
```

Metode (Funkcije)

- ☹ Metoda mora biti definisana negde u klasi ali se **ne sme nalaziti u main metodi**
- ☹ Ulazni parametri mogu biti **primitivni tip** ili **referenca na objekat** (klasa, niz, mapa...). Broj i tip ulaznih parametara je proizvoljan.
- ☹ Rezultat (povratni tip) može biti **primitivni tip**, **referenca na objekat** (klasa, niz, mapa...) ili **bez povratne vrednost**.
- ☹ Ukoliko metoda ne vraća povratnu vrednost navodi se rezervisana reč **void** u deklaraciji funkcije

Metode (Funkcije)

- ☞ Mogu pozivati (izvršiti) u bilo kom trenutku u programu, potrebno je samo da se navede ime funkcije i njeni pozivajući parametri (ukoliko postoje).
- ☞ Primer metode i njenog poziva

```
/*  
Pozeljno je iznad funkcije napisati kratak komentar  
kojim se objasjava programska logika i svrha funkcije  
*/  
// ispis Hello World teksta  
static void pozdrav(){  
    System.out.println("Hello World");  
}  
  
public static void main(String[] args) {  
    pozdrav();  
}
```

Primer02 – 01

Metode (Funkcije)

☞ U klasi može da postoji više metoda sa istim imenom (method overloading)

🔗 razlikuju se po broju i/ili tipu ulaznih parametara

☞ Metoda vraća vrednost naredbom:

return vrednost;

```
//izracunavanje kvadrata hipotenuze pravouglog trougla
//ulazni parametri su duzine kateta a i b
static double vrednostHipotenuzePravouglogTrougla(double a, double b){
    double c = 0;
    c = Math.sqrt(a*a + b*b);
    return c;
}
```

Primer02 – 02

Metode (Funkcije)

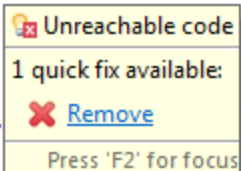
- ☞ Ukoliko se tip povratne vrednost iz tela funkcije ne poklopi sa tipom povratne vrednosti navedenim u naslovu funkcije ili ako implicitna konverzija tipova nije moguća, alat Eclipse će prijaviti grešku (konverzija sa šireg na uži tip nije dozvoljena).

```
static int vrednostHipotenuzePravouglogTrougla(double a, double b)
{
    double c = 0;
    c = Math.sqrt(a*a + b*b);
    return c;
}
```

Metode (Funkcije)

- ☕ Posle napisane naredbe return pisanje bilo kakvog java koda nema smisla tj. taj kod se neće nikada izvršiti.

```
// -----  
static double vrednostHipotenuzePravouglogTrougla(double a){  
    double c = 0;  
    c = Math.sqrt(a*a + a*a);  
  
    //    a = 5;  
    return c;  
    a = 5;  
}  
public void main(String[] args){
```


Metode (Funkcije) – Prosleđivanje parametara

- ☞ Ukoliko je parametar funkcije primitivni tip i ukoliko dođe do promene vrednosti tog parametra unutar funkcije, tada se promena neće realizovati u kodu koji poziva funkciju. Razlog je taj što se u funkciju proseđuje kopija vrednosti promenljive primitivnog tipa, a ne sama promenljiva primitivnog tipa.
- ☞ Ukoliko je parametar funkcije referenca na objekat i ukoliko dođe do promene vrednosti tog parametra unutar funkcije, tada se promena uspešno realizuje (Objekti koji se skladište na *heap*-u su globalno dostupni preko njihove reference, te ako se zna referenca tog objekata, objekat se može i menjati).

Klasa String

- ☞ Niz karaktera je podržan klasom String. String nije samo niz karaktera – **on je klasa!**
- ☞ Od java 1.7 skladište se na heap memoriji u delu *String pool*.
- ☞ **Objekti klase String se ne mogu menjati (*immutable*)!**
- ☞ *Immutable Objects* je objekat kome se definiše vrednost u trenutku njegovog kreiranja. Za njega ne postoje metode, ni načini kako da se ta vrednost dodatno promeni.

Klasa String

- ☞ Prethodno omogućava optimizaciju memorije. U slučaju da više string promenljivih imaju isti tekstualni sadržaj tada se za njih kreira samo jedna vrednost u *String pool*-u (optimizacija) i sve promenljive dobijaju referencu ka toj vrednosti.
- ☞ To bi značilo da će p1, p2 i p3 pokazivati na istu vrednost u *String pool*-u.

```
String p1= "Tekst je ovo";  
String p2= "Tekst " + "je ovo";  
String temp = " je ";  
String p3= "Tekst" + temp+ "ovo";
```

Klasa String

- ☞ Za cast-ovanje String-a u neki primitivni tip koristi se Wrapper klasa i njena metoda `parseXxx()`:

```
int i = Integer.parseInt(s);
```

- ☞ Za poređenje Stringova se ne koristi operator `==`, već funkcija **`equals`** ili **`equalsIgnoreCase`**

- ☞ Reprezentativne metode

- 🔦 `str.length()`
- 🔦 `str.charAt(i)`
- 🔦 `str.indexOf(s)`
- 🔦 `str.substring(a,b)` , `str.substring(a)`
- 🔦 `str.equals(s)` , `str.equalsIgnoreCase(s)` - ne koristiti `==`
- 🔦 `str.toLowerCase()`

Klasa String

```
String s1 = "Ovo je";  
String s2 = "je string";  
System.out.println(s1.substring(2)); // o je  
System.out.println(s2.charAt(3)); // s  
System.out.println(s1.equals(s2)); //false  
System.out.println(s1.indexOf("je")); // 4 , ako nema podstringa vratiće -1  
System.out.println(s2.length()); //9  
System.out.println(s2.startsWith("je")); //true
```

Klasa String – metoda split()

- ☕ Metoda *split* "cepa" osnovni string na niz stringova po zadanom šablonu
 - 💡 originalni string se ne menja
 - 💡 parametar je regularni izraz
- ☕ rezultat je niz stringova na koje je „pocepan“ originalni string
- ☕ Poziv: `String[] rez = s.split("regex");`
- ☕ Alternativa ovomo je upotreba klase *StringTokenizer*

Klasa String – metoda split()

```
class SplitTest {  
    public static void main(String args[]) {  
        String text = "Ovo je probni tekst";  
        String[] tokens = text.split(" ");  
        for (int i = 0; i < tokens.length; i++)  
            System.out.println(tokens[i]);  
    }  
}
```

Konzola

-->Ovo

-->je

-->probni

-->tekst

Primer03-02

Wrapper klase za primitivne tipove

- ☕ Za sve primitivne tipove postoje odgovarajuće klase:
 - ☕ int • Integer
 - ☕ long • Long
 - ☕ boolean • Boolean
- ☕ Imaju statičku metodu Xxx.parseXxx()
 - ☕ int i = Integer.parseInt("10")
 - ☕ long l = Long.parseLong("10")
- ☕ Vrednosti objekata Wrapper klasa se smeštaju na Heap
- ☕ Ove Wrapper klase rade automatski *boxing* i *unboxing*, odnosno **automatsku konverziju primitivnih tipova u objekte i obrnuto** kada je to potrebno.

Klasa ArrayList i objekti Wrapper klasa

- ☞ Predstavlja kolekciju, odn. dinamički niz
- ☞ U listu se dodaju **Java objekti**
- ☞ Elementi se u ArrayList dodaju metodom **add()**
- ☞ Elementi se iz ArrayList uklanjaju metodom **remove()**
- ☞ Elementi se iz ArrayList dobijaju (ne uklanjaju se, već se samo čitaju) metodom **get()**

Klasa ArrayList i objekti Wrapper klasa

```
ArrayList<Integer> lista = new ArrayList<Integer>();  
lista.add(5);  
lista.add(new Integer(5));  
lista.add(1, 15);  
System.out.println("Velicina je: " + lista.size());  
lista.remove(0);  
int broj = lista.get(0);  
System.out.println(broj);  
System.out.println("Velicina je: " + lista.size());
```

☞ Prolaz kroz listu

```
for (int i = 0; i < lista.size(); i++) {  
    System.out.println("Broj je: " + lista.get(i));  
}
```

Dodatni Materijal

Formati ispisa na ekran

☞ Za ispis na ekran se koriste funkcije *print* i *println* koje očekuju tekst kao parametar

- 🔗 *print* – ispiši tekst

- 🔗 *println* – ispiši tekst i pređi kursorom u novi red

```
System.out.print("Poruka");
```

```
System.out.println("Poruka");
```

☞ Između otvorene i zatvorene zagrade dozvoljeno je izvršiti

- 🔗 konkatencijua više stringova

- 🔗 konkatenciju striga sa primitivnim tipovima

- 🔗 konkatenciju stringa sa objektima (poziva se njihova *toString* metoda)

```
int ocena = 8;
```

```
System.out.println("Dobili ste ocenu: " + ocena);
```

Formati ispisa na ekran

☞ Funkcija *printf* omogućuje formatizovani ispis

```
int c = 356;
```

```
System.out.printf("celobrojni: %d\n", c);
```

```
-->celobrojni: 356
```

```
System.out.printf("celobrojni: %10d\n", c);
```

```
-->celobrojni: _____356
```

```
System.out.printf("celobrojni: %+10d\n", c);
```

```
-->celobrojni: _____+356
```

```
System.out.printf("celobrojni: %+10d\n", -c);
```

```
-->celobrojni: _____-356
```

```
System.out.printf("celobrojni: %-10d\n", c);
```

```
-->celobrojni: 356_____
```

Formati ispisa na ekran

//formatizovani ispis na ekran

System.out.printf("Ispis celog broja %d \n", 10);

-->Ispis celog broja 10

System.out.printf("Ispis karaktera %c \n", 'A');

-->Ispis karaktera A

System.out.printf("Ispis karaktera %c \n", 66);

-->Ispis karaktera B

System.out.printf("Ispis razlomljenog broja %f \n", 3.14);

-->Ispis razlomljenog broja 3.140000

*System.out.printf("Ispis razlomljenog broja preciznosti 2
decimale %5.2f \n", 3.123456789);*

-->Ispis razlomljenog broja preciznosti 2 decimale _3.12

primerDodatnoFormatiranjeIspisa

Ipsis slova ćirilice i latinice š,ć,đ,č

☞ Na **windows** platformi se slova ćirilice ili latinice (š,ć,đ,č) ne mogu inicijalno sačuvati u okviru Java fajla jer je taj fajl sačuvan pod enkodingom Cp1252 koji ne podržava ta slova.

☞ Rešenja

🟡 Ukoliko se Java fajl sačuva u UTF-8 enkodingu pisanje navedenih slova je moguće

▲ Potencijalni problem predstavlja kopiranje UTF-8 fajlova, gde se pri kopiranju kopija čuva pod Cp1252 enkodingom i napisana slova ćirilice ili latinice se gube

▲ Napisati problematična slova korišćenjem njihovih UNICODE brojnih oznaka

🔥 đ – "\u0111", Đ– "\u0110", š – "\u0161", Š– "\u0160"

🔥 ć – "\u0107", Ć– "\u0106", č– "\u010D", Č– "\u010C"

🔥 ž – "\u017E", Ž– "\u017D",

🔥 Više na

<http://www.fileformat.info/info/unicode/char/search.htm>

Ispis slova ćirilice i latinice š,ć,đ,č

☕ Za ispis Unicode karaktera u okviru konzole potrebno je:

- 🔧 Postaviti podešavanje za pokretanje java fajla
 - ▲ *Desni klik na klasu* → *Run As* → *Run Configurations...*
→ pa iz liste pokrenutih programa selektujete željeni
 - ▲ Nad željenim programom sa desne strane odaberite karticu *Common* → *Encoding*
 - ▲ Odaberite stavku *Other* i unesite vrednost UTF-8
- 🔧 ili podešavanje za pokretanje eclipse alata
 - ▲ na sam kraj fajla eclipse.ini ubaciti red `-Dfile.encoding=UTF-8`

Klase StringBuffer i StringBuilder

- ☞ Izmena stringa konkatencijom ili dodelom novog string literala kreira se novi objekat na *heap* memoriji – alternativa *StringBuffer* ili *StringBuilder* klasa.
- ☞ Omogućavaju kreiranje teksta koji se može proširiti

- ☞ *StringBuffer* metode su sinhronizovane, dok metode *StringBuilder* nisu (manji overhead = efikasniji)

```
StringBuffer buf = new StringBuffer("Pocetni tekst ");  
buf.append("dodatni tekst 1");  
buf.append("dodatni tekst 2");  
String konacniTekst = buf.toString();
```

primerDodatnoKonkatenacijaTeksta

- ☞ Koristi uvek *StringBuilder* osim ako je potrebno deliti tekst između programskih niti.

Klasa StringTokenizer

- ☕ slične namene kao metoda split() klase String
- ☕ "cepa" osnovni string na delove po zadanom delimiteru/delimiterima
 - 🔦 originalni string se ne menja
 - 🔦 parametar je tekst koji se deli
 - 🔦 delovi se dobijaju pozivom metode objekta tipa StringTokenizer

Klasa StringTokenizer

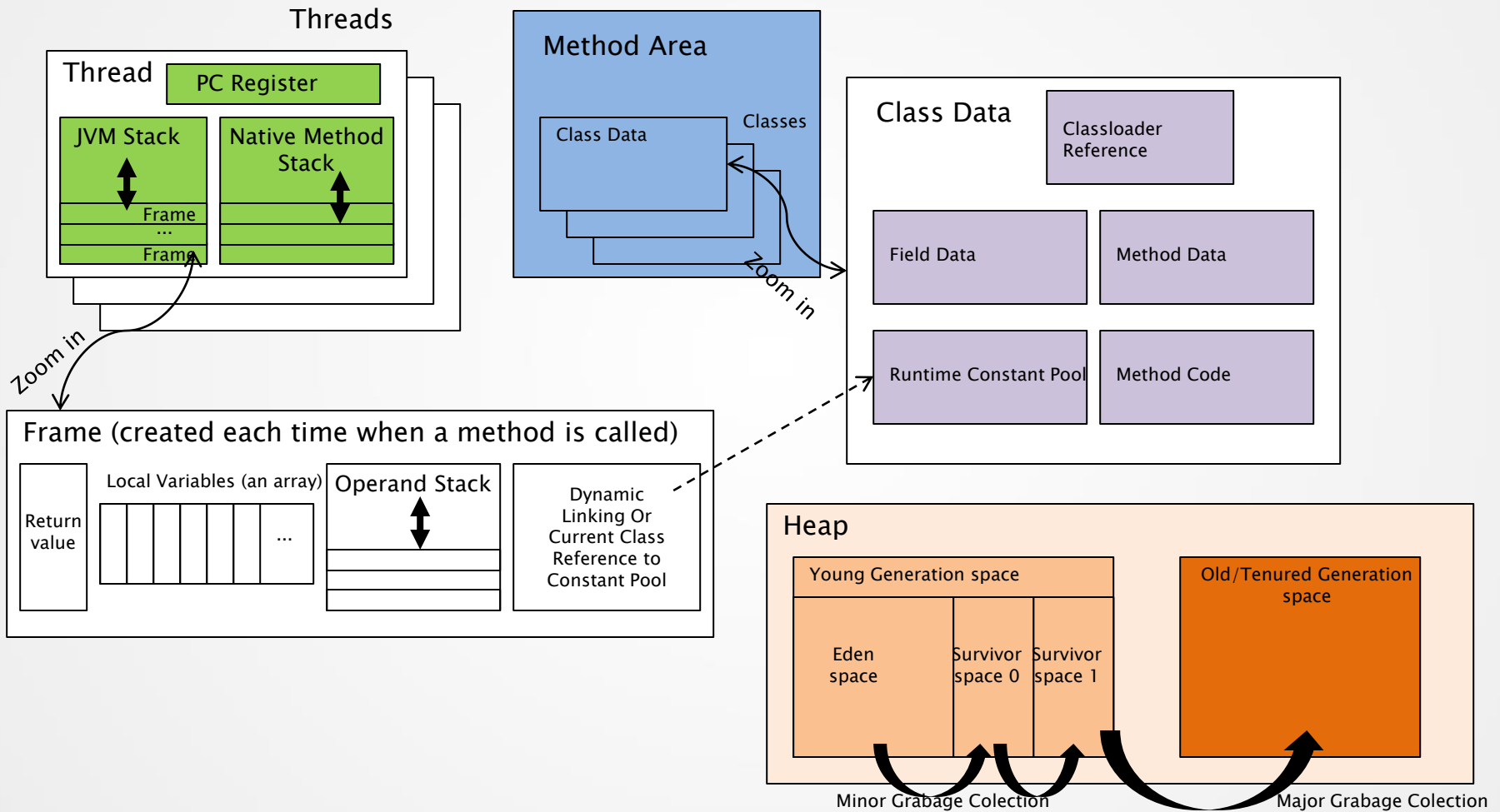
- ☕ Postoje dva načina (konstruktor) za kreiranja objekta
 - 🔗 Konstruktor sa jednim parametrom i predefinisanim setom delimitera " \t\n\r\f" (razmak, tab, novi red, carriage-return, form-feed)
 - 🔗 Konstruktor sa dva parametra, pri čemu je drugi parametar test u kome su navedeni delimiteri

```
StringTokenizer st = new StringTokenizer("this is a test", " ");  
while (st.hasMoreTokens()) {  
    System.out.println(st.nextToken());  
}
```

Java (JVM) Memory Model – Memory Management in Java 1.8

- ☕ Zvanična java dokumentacija navodi nekoliko različitih prostora za skladištenje podataka u toku rada JVM i za izvršavanja Java programa
- ☕ Prostor se deli grubo u dve kategorije
 - ☕ Prostor za podatke koji se kreira za svaku programsku nit (1 Java program može pokrenuti više programskih niti)
 - ☕ Prostor za podatke koji se kreira na nivou JVM (dele ga sve programske niti)

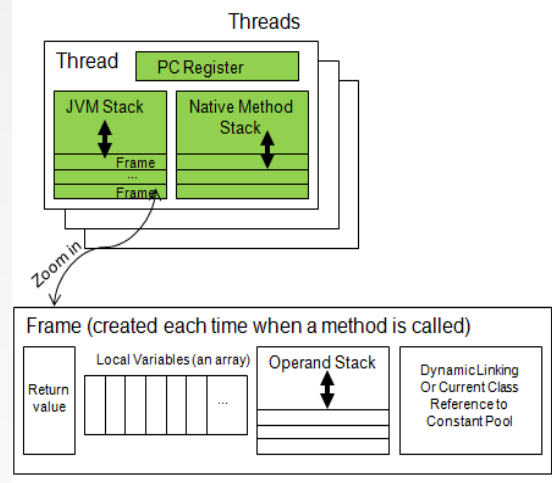
Java (JVM) Memory Model – Memory Management in Java 1.8

Memorija za Programske niti

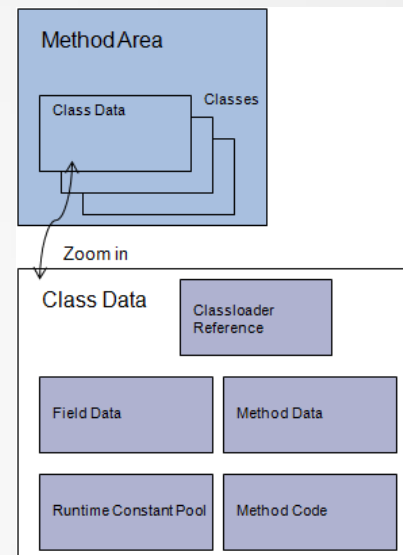
☞ Frejm skladište podatke kao što su:

- povratna vrednost funkcije (*Return value*),
- niz lokalnih promenljivih (*Local Variables*) u redosledu u kojem se pojavljuje u funkciji (pristupa im se na osnovu indeksa, broj promenljivih u nizu i njihove vrednosti determiniran je izvršavanjem metode),
- stek za izvršenje operacija (*Operand Stack*) (prazan pre izvršenja odgovarajuće instrukcije, u toku izvršenja instrukcije popunjava se vrednostima iz lokalnih promenljivih, primenjuje se nad njima odgovarajuća instrukcija, i rezultat instrukcije se stavlja na vrh steka, preuzima se rezultat, ažuriraju se vrednosti lokalnih promenljivih i *Operand Stack* se prazni),
- referenca ka *Runtime Constant Pool* za posmatranu klasu čija se metoda poziva. Referenca omogućava dinamičko povezivanje simboličkih oznaka koje predstavljaju nazive klasa, metoda, atributa, promenljivih..., sa njihovim stvarnim oznakama i vrednostima

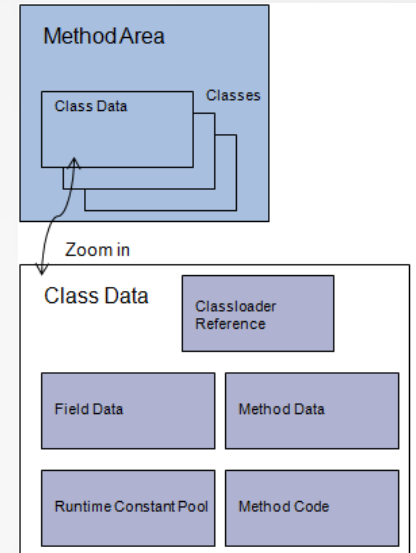
Deljena Non-Heap memorija – Method Area

- ☞ *Method Area* memorija se deli između svih niti JVM.
- ☞ prostor namenjen za skladištenje metapodataka i informacija za sve klase koje se izvršavaju u aplikaciji (simboličke oznake atributa i metoda, podaci koji definišu strukturu klase i prevedeni programski kod (bytecode) metoda klase,...)
- ☞ Iako se *Method Area* u zvaničnoj *Oracle Java* dokumentaciji definiše kao sastavni deo *Heap* memorije, realna situacija je drugačija i on pripada *non-heap* memoriji. Prethodna tvrdnja se lako može proveriti pokretanjem i praćenjem potrošnje memorije u aplikaciji sa alatom *jconsole* kreiranim za Oracle JVM.
- ☞ *Classloader Reference* sadrži vrednost reference ka nekom od *Classloader* objekata koji je očitao datu klasu (npr. *Bootstrap Classloader*, *Extension Classloader*, *System Classloader*, ...)

Deljena Non-Heap memorija – Method Area

- ☕ *Field Data* za svaki atribut klase sadrži informacije za ime, tip, modifikatore pristupa i dodatne vrednosti.
- ☕ *Method Data* za svaku metodu sadrži informacije za ime, povratnu vrednost, tipove parametara, modifikatore pristupa i dodatne attribute
- ☕ *Method Code* za svaku metodu sadrži prevedeni kod (*bytecode*), količinu memorije potrebnu za *Operand Stack*, količinu memorije potrebnu za *Local Variables*, tabela lokalnih promenljivih, tabela numeričkih oznaka za liniju u java kodu koja odgovara instrukciji iz prevedenog koda (za debugovanje), tabela izuzetaka koji se mogu javiti u kodu.

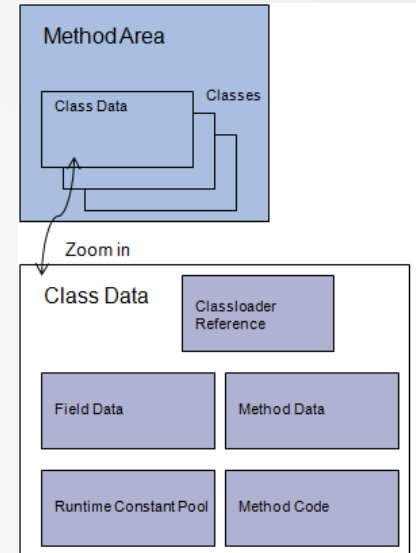

Deljena Non-Heap memorija – Method Area

☞ *Runtime Constant Pool* sadrži simboličke oznake i vrednosti vezane za te oznake. U prevedenom programskom kodu umesto naziva klasa, metoda, atributa, string vrednosti zadatih direktno u kodu, integer vrednosti zadatih direktno u kodu, double vrednosti zadatih direktno u kodu,..., koristi se za njih definisana simbolička oznaka, a prava vrednost se preuzima iz *Runtime Constant Pool*. Prethodno se zove dinamičko povezivanje i neophodno je jer se u prevedenom kodu ne skladište veliki podaci (referenca ka određenoj metodi, String tekstualna vrednost “Hello” koja je direktno zadata u kodu).

☞ Posmatrajući java kod klase MojaKlasa

```
package SinisinPaket;  
  
public class MojaKlasa {  
  
    public static void main(String[] args) {  
  
        System.out.println("String vrednost zadata direktno u kodu");  
    }  
}
```


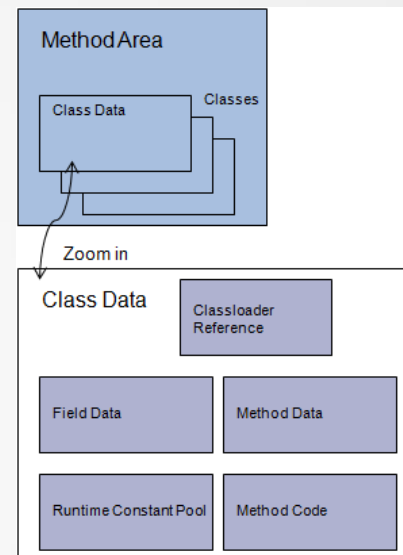
Deljena Non-Heap memorija – Method Area

Možemo da izvršimo inspekciju strukture prevedenog koda `MojaKlasa.class` naredbom

`javap -v -p -s -sysinfo -constants classes/SinisinPaket/MojaKlasa.class`

Classfile /c:/DoobukaJWTs/PrimeriNeBrisi/bin/SinisinPaket/MojaKlasa.class

```
Last modified Dec 2, 2016; size 583 bytes
MD5 checksum aa5b26ab5a04e7e66138c06710368abd
Compiled from "MojaKlasa.java"
public class SinisinPaket.MojaKlasa
  minor version: 0
  major version: 51
  flags: ACC_PUBLIC, ACC_SUPER
  Constant pool:
    #1 = Class                #2          // SinisinPaket/MojaKlasa
    #2 = Utf8                  SinisinPaket/MojaKlasa
    #3 = Class                #4          // java/lang/Object
    #4 = Utf8                  java/lang/Object
    #5 = Utf8                  <init>
    #6 = Utf8                  ()V
    #7 = Utf8                  Code
    #8 = Methodref             #3.#9      // java/lang/Object.<init>:()V
    #9 = NameAndType           #5:#6      // "<init>":()V
    #10 = Utf8                 LineNumberTable
    #11 = Utf8                 LocalVariableTable
    #12 = Utf8                 this
    #13 = Utf8                 LSinisinPaket/MojaKlasa;
    #14 = Utf8                 main
    #15 = Utf8                 ([Ljava/lang/String;)V
    #16 = Fieldref             #17.#19    // java/lang/System.out:Ljava/io/PrintStream;
    #17 = Class                #18        // java/lang/System
    #18 = Utf8                 java/lang/System
    #19 = NameAndType           #20:#21    // out:Ljava/io/PrintStream;
    #20 = Utf8                 out
    #21 = Utf8                 Ljava/io/PrintStream;
    #22 = String               #23        // String vrednost zadata direktno u kodu
    #23 = Utf8                 String vrednost zadata direktno u kodu
    #24 = Methodref             #25.#27    // java/io/PrintStream.println:(Ljava/lang/String;)V
```

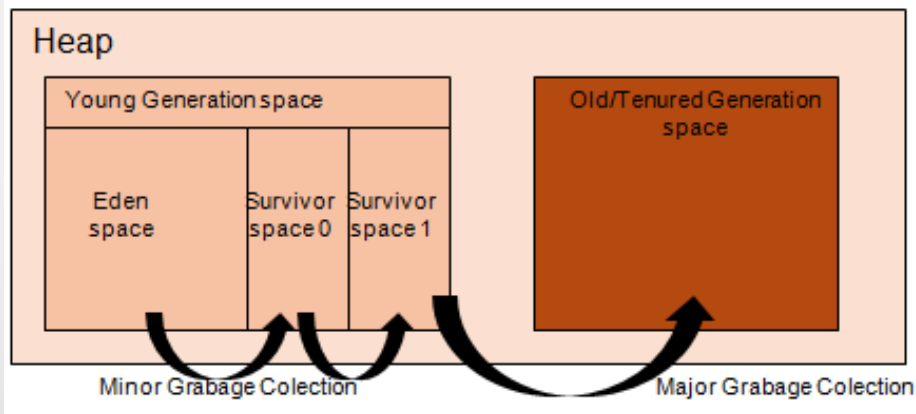

Vidimo da *Constant pool* sadrži simboličke oznake koje predstavljaju sa znakom # i brojem, iza kojih se navodi njihova konkretna vrednost

Simbolička oznaka #23 sadrži vrednost testa **“String vrednost zadata direktno u kodu”**

Deljena Heap memorija

- 🔥 *Heap* (dinamička memorija) deo memorije se deli između svih niti JVM
- 🔥 je memorija gde se smeštaju dinamički alocirane vrednosti (vrednosti mogu da menjaju veličinu)
- 🔥 smeštaju se vrednosti instanca klasa i nizovi
- 🔥 Vrednosti sa *heap*-a se ne brišu kada se završi metoda (kao na steku), već njih uklanja poseban proces zvan ***garbage collector*** (gc)
- 🔥 Svi novi objekti i nizovi se kreiraju u *Eden space*-u dela *Young Generation space*-u
- 🔥 Kada se *Eden space* popuni, pokreće se brisanje neiskorišćenih objekata, prostor *Eden space* postaje prazan, a svi objekti koji su preživeli brisanje premeštaju se u *Survivor space 0*.
- 🔥 Na sličan način funkcioniše brisanje objekata u *Survivor Space 0* i *1*.

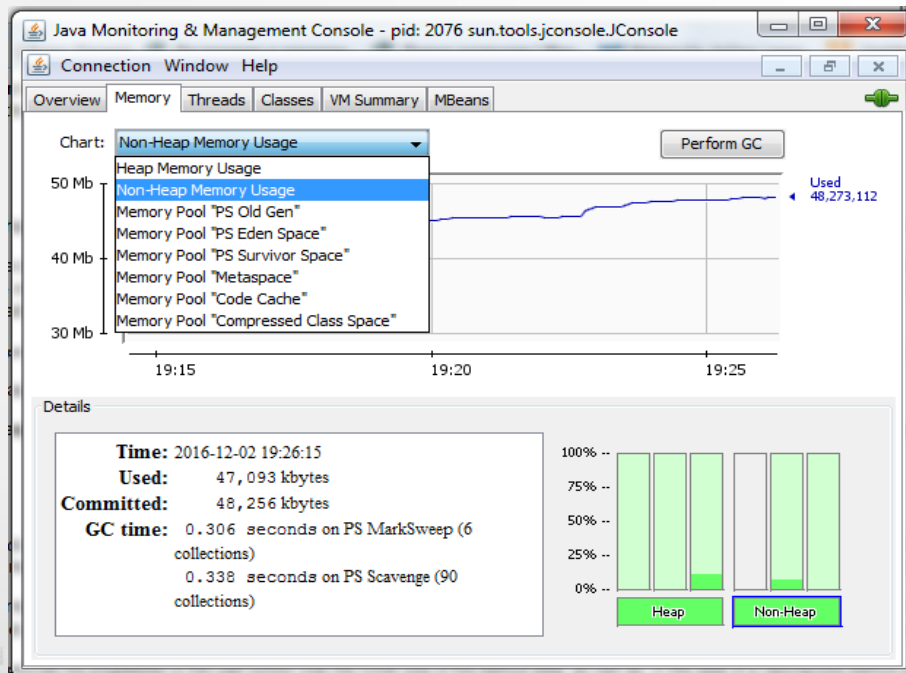

🔥 Kada se *Survivor Space 0* popuni, pokreće se brisanje neiskorišćenih objekata, prostor *Survivor Space 0* postaje prazan, a svi objekti koji su preživeli brisanje premeštaju se u *Survivor space 1*.

🔥 Brisanjem objekta u *Survivor space 1*, preživeli objekti završavaju u *Old/Tenured Generation space*-u.

Pogled na memoriju iz alata jconsole

- ☞ Kao već navedeno deljena JVM memorija se deli u dve grupe *Heap* i *Non-Heap* memoriju.
- ☞ Izgled *Heap* memorije podudara se sa onim iz dokumentacije, dok se izgled *Non-Heap* memorije malo razlikuje.
- ☞ *Non-Heap* memorija obuhvata deo *Metaspace* (u javi 1.7 je to bio *Permanent Generation*), *Code Cache* i *Compressed Class Space*.
- ☞ *Metaspace* deo memorije sadrži *Method Area* deo tj. koristi se za skladištenje metapodataka o klasama. To se nalaze i različiti *Memory Pool*-ovi.

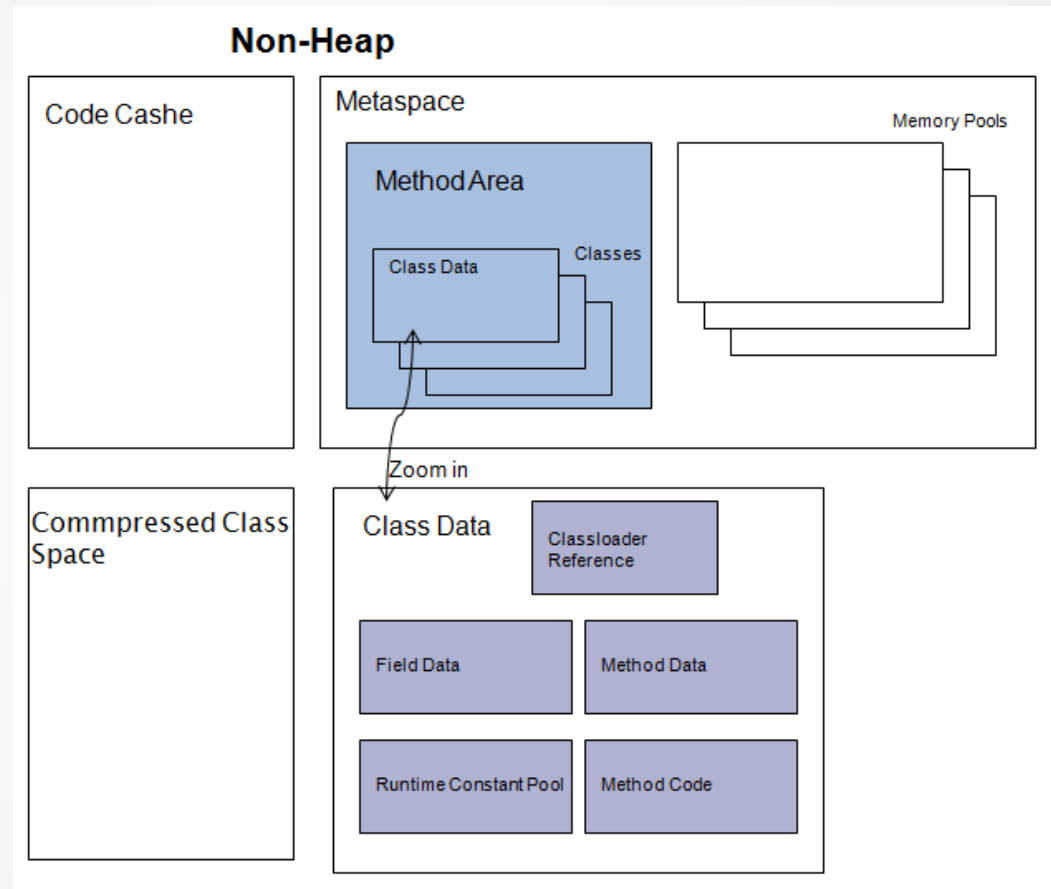

- ☞ *Compressed Class Space* se takođe koristi za skladištenje metapodataka o klasama.
- ☞ *Code Cache* memorija se koristi za kompajliranje i skladištenje koda koji je kompajliran u native programski kod.

Pogled na memoriju iz alata jconsole

Kompletniji prikaz Non-Heap Menorije uključivši informacije iz alata jconsole bi bio:

Oslobađanje neiskorišćene memorije u Javi

- ☕ *Garbage collector* radi kao poseban proces u pozadini
- ☕ Automatska dealokacija memorije
- ☕ Automatska defragmentacija memorije
- ☕ Sistem ga poziva se po potrebi
- ☕ Korisnik ga može eksplicitno pozvati kodom:
`System.gc()` ; ali će *Garbage Collector* sam "odlučiti" da li će pokrenuti proces oslobađanja memorije. Poziv ove metode je samo sugestija GC-u da bi mogao da otpočne čišćenje. I pored *Garbage Collector*-a može doći do greške *OutOfMemory* ako ne vodimo računa

Razlike između Heap i Stack memorije

1. *Heap* se deli između svih niti JVM, dok se *stack* koristi za tačno određenu nit.
2. *Stack* skladišti vrednosti za lokalne promenljive primitivnih tipova i reference za lokalne promenljive koje pokazuju na objekte u *heap*-u. *Heap* ne skladišti vrednosti lokalnih promenljivih, već se na njemu skladište java objekti.
3. Objekti koji se skladište na *heap*-u su globalno dostupni preko njihove reference, dok su *stack* vrednosti dostupne samo za određenu nit.
4. *Stack* nije izdelfen na delove i upravljanje memorijom na *stack*-u je po *LIFO (Last-In-First-Out)* principu, dok je *heap* memorija izdelfjena na delove, te je upravljanje memorijom *heap*-a kompleksnije i ostavljeno posebnom procesu nazvanom *Garbage Collector*.
5. *Stack* memorija je kratkog veka (traje koliko i nit), dok *heap* memorija traje od paljenja do gašenja JVM.
6. *Stack* memorija je znatno manja u veličini u poređenju sa *heap* memorijom.
7. Kada se *stack* popuni greška je *java.lang.StackOverflowError* dok kada se *heap* popuni greška je *java.lang.OutOfMemoryError: Java heap space*.